

GÖMÖR-KISHONT

VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER: VASÁRNAP.

Felolós szerkesztő: KOMAROMY ISTVÁN.

Szerkesztőség:

Rimaszombatban, Pokorágyi-
uteza 1. szám. Ide intézendő
a lap szellemi részét érdeklő
minden közlemény és levelezés.

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja:

Egész évre . . . 8 korona.
Fél évre . . . 4 korona.
Negyedévre . . . 2 korona.

Kiadó-hivatal:

Rimaszombat, Pokorágyi-uteza
1. sz. alatt a könyvnyomdában.
Ide intézendők a kiadóhivatali
minden elrendezés, hirdetésny,
nyilttér és egyéb felszólalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petítor tér-
fogata . . . . . 15 fillér.
Többszöri hirdetésnél árked-
vezmény.

Nyilttér:

Egy sor . . . . . fillér.

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont“ kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal, az előfizetés legcélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. — Hirdetést csak a kiadóhivatal vesz fel.

Birtokpolitika és munkásvédelem.

A jövő történetírójának, aki tisztábban fogja látni, mint mi, a most élő nemzedék, Magyarország közgazdasági fejlődésének összes körülményeit, talán sikerülni fog megállapítani, mennyi része volt gazdasági életünk kelletlen vonásaiban a gazdasági okoknak, mennyi a lélektaniaknak, mennyi a politikaiaknak.

Gazdasági állapotainknak két jellemző kórsága: a kivándorlás és a munkások között dúló elégedetlenség, ellenséges érzés. Ezt véve figyelembe, a politikai okoknak befolyását már most is minimálisnak tekinthetjük, mert hiszen a legszegényebb néprétegekben a politikai érzék nem olyan eleven, mint fennebb. Kétségtelen azonban, hogy a közelmúltbeli szocialista izgatásoknak sikerült az elégedetlenség okait politikai szempontokkal is gyarapítani.

A tapasztalat azt bizonyítja, hogy a szocialista követelések nagyobb szerepet játszanak a szocialista irodalomban és szónoklatokban, mint a gyakorlati élet reális szükségében. Fennen halljuk hangoztatni a szocialista jelszavakat, a forumon, az újságban, szóval mindenütt, a hol az emberek koturnusban beszélnek. De a csendesebb eszmecsereknél mindig csak az a dolog vége, hogy nincs föld, nincs elég kereset és a szegény ember alig reménykedhetik, hogy maga és családja valaha jobb sorsba jut és élvezheti a birtokos polgár anyagi és erkölcsi függetlenségét.

Az az államférfiu tehát, aki Magyarország aktuális gazdasági bajain akar segíteni, a bajoknak az anyagi viszonyokban rejlő okait veszi orvoslás alá. A szocialista követelésekkel nincs mit csinálni, mert hiszen egyetlen egy országban sem tudták többre vinni szürke teoriánál. Franciaországban a szocialisták egyik legeszebb

vezérembere, Jaures, miniszteri polczra is jutott, élvezte pártjával együtt a politikai hatalmat, sok tudást és tapasztalatot szerzett, mégis mikor megkérdezték tőle, hogy képzelné a szocialista elvek szerint való államberendezést, ennek a kérdésnek kidolgozására egy esztendei határidőt kért. Világos, hogy bár a szocialisták évtizedek óta dolgoznak politikai programjukon, maguk sem látják tisztán jelszavaik jelentőségét és jelszavaikon a gyakorlati politikának nincs mit fogni.

A mi szociális bajainknak azonban meg vannak a maguk fogantyai, úgy az erkölcsiek, mint az anyagiak és azokat megragadva a gyakorlati politikai cselekvés fontos eredményeket ígér.

A kormánynak a napokban nyilvánosságra jutott munkálatai azt mutatják, hogy egységes és szerves akció készül gazdasági életünk széleskörű és intenzív fejlesztése érdekében. Bajos lenne már e pillanatban mérlegelni az iparfejlesztési és ipari munkásegítési akciók hatását, mert hiszen e javaslatok tulajdonképpen még csak meg fogják teremteni népességünk széles ipari rétegeit s e javaslatok ma még csak száz-
ezrekre vonatkoznak. Az adóreform, a mely a közterhek arányosítását tűzte czélul, már milliókat érdekel és például a másodosztályu keresetadónál mutatkozó anomáliák kiküszöbölése milliók anyagi érdekét és morális elégedettségét érinti. Magyarország népességének legszelesebb rétege a földmivelő, birtokos vagy munkás. Ennélfogva gyors és nagy hatást azoktól az akcióktól kell várunk, a melyek e rétegeket akarják felemelni, még pedig nem csak negatív jellegű intézkedésekkel, mint az adóreform, melynek alkotó hatása nincs, bármilyen üdvös és szükséges legyen, hanem az erőket sarkantyuzó pozitív alkotásokkal. Nálunk a tudomány és az időszaki irodalom

sokáig azt beszélte, hogy a nyugati művelt államokban a törvényhozás és kormányzás a polgárok gazdasági életébe közvetlenül nem nyul belé; különösen perhorreskálja a modern állami rendszer a gazdasági munkálkodás állami támogatását. Ezelőtt tiz esztendővel még államszocializmusnak neveztek volna nálunk azt, amit például Franciaország csinál a közszállítások terén, a melyekben a munkásszövetkezetek szinte monopolisztikus jogokat nyertek, a gazdasági élet különböző foglalkozásaiban egyenes állami segítés útján. Németország a hivatalnoki lakások dolgában, a szövetkezeti és a telepítési terén, Anglia az irországi földmegváltásban, a munkát nem kapó iparosok dolgoztatásában. Természetes dolog, hogy nálunk sem soká maradhatott ez a felfogás érvényben, a mely mellett a törvényhozás és kormány összetett kézzel nézték nemzeti erőink jelentékeny részének pusztulását. Elkövetkezett az az idő, a mikor a kormányzásnak a tömegek érdekeit közvetlenül meg kellett nyulni, hogy haladásra bírja a tömegeket, a melyek teljesen szabad és saját erejükből való fejlődése a külföldön is csak teoriának bizonyult.

Kétségtelen, hogy a nyugati művelt népek vagyonban és műveltségben már erősen előre haladtak, mikor miink hosszas és pusztító háboruskodások után a modern nemzeti élet első lépéseit kezdtük tenni. Rövid idő alatt sokat kellett végeznünk, hogy legalább a külső keretekben felemelkedjünk a nyugati művelt államok színvonalára. Az ilyen gyors munka nem lehet hiba nélkül való. De a közelmúlt gazdasági fejlődésének kellemetlenségei nem tartoznak e sorok keretébe. Csak arra akartunk rá utalni, hogy a mikor a kormány megindított nagy szociálpolitikai akciójával erős eszközökkel a milliók mindennapi életébe nyul, tulajdonképpen a nemzeti haladásnak a közelmúltban háttérben maradt

TÁRCZA.

Sötét, borús . . .

Sötét, borús az ég,
Hő fénye sugarát —
Kékjét, vihart hozó
Felhő ölelte át

Vihart, — s a vak ború
Lángot kap és kigyúl,
Csattogva ont tüzet
Gyilkos villama húl.

Sötét felhők alatt,
Ádáz vihar csatán,
Miként ha ég, ha föld
Semmivé lenne tán.

Mulna, elszállna, mint
Lón; s a világ felett,
Enyészet szelleme
Tartva ítéletet.

Borús az én egem
Gyakran, bár kékje volt,
Fényt, aranyos sugárt
Pazaran ontva szórt.

Bár hő sugarival,
Bár vándor utamon
Rózsát növelt, virult
Az avar, pusztá nyom

Virággal lón tele,
Pázztal a pusztá föld,
Hímes mezőt fölé
Tündérek keze szótt.

Reményem fája míg
Kizöldelt; s a lehullt
Levél helyére új —
Új lombozat borult.

Ágán dalt csattogott
A boldogság madár, . . .
Viharnak itt, amott
Ah! lesz-e vége már?!

Borsody Béla

A 40 éves mult.

Irta és a nőegylet jubiláris dísz-közgyűlésén felolvasta:

WALLENTINYI DEZSŐ dr.

(1866—1906.)

(Végo.)

5. Farkas Ábrahámné, a „nagy“ elnök lemondása után méltó nagy utódról kellett a tagoknak gondoskodniok.

Jól sejtő szívök, finoman ítélő női lelkök csakhamar meg is találta azt.

Bornemisza Lászlóné — Szontagh Irén ma is „a vármegye első asszonya!“

Nagy nevével, előkelő összeköttetésekkel fényt és díszet kölcsönzött az egyre jobban fejlődő nőegyesületnek is.

Fényes műestélyeken, bálokon, tablókon, művészi hangversenyeken, Szilveszter-estéken gyűjté össze a vármegye nemes asszonyait, nemes urait, hogy áldozzanak az árváknak, az elhagyottaknak. Áldoztak is szépen. Évről-évre. 11 éven át!

Mindjárt kezdetben, elnökségének első évében, 86-ban módosítottá az alapszabályokat — a fejlődött viszonyokhoz mérten. Alatta lett az egylet alapító tagja a Vöröskeresztnek és a Gömörmegyei Közművelődési Egyesületnek is. Estélyt tartott a helybeli gimnázium tanári nyugdíjintézetének javára. Támogatta Merény leégett népét és a helybeli Polgári Olvasókört is építkezésében. Gyűjtést indit az EMKE javára. Honleányi kegyelettel adózik Kossuth temetésén . . . Stb . . . s a többi! Ki győzné mindazt felsorolni, ami szépet, ami jót végezett?!

Fényes működésének hosszú sorozatából kivált 3 mozzanat ragadja meg a történetíró szemlélődő lelkét: a községi polgári leányiskola megnyitása 1890-ben; a 25 éves jubileumi ünnep 1891-ben és legkivált a testvér „Fehér-Kereszt“ gömöri fiókjának megalakítása a millenáris évben.

Az első a jóhírű Fábry-féle magán-nőnevelő-intézetből nőtt ki és a mai hatalmasan fejlődő állami polgári leányiskolához vezetett, melynek új, impozáns épületére jótékony nőegyesületünk is önrészes büszkeséggel nézhet.

Az erkölcsileg és anyagilag egyaránt kitünően sikerült jubiláris díszközgyűlésnek és 150 terítékű fényes közvacsorájának a „Gömör-Kishont“ egész lapot szentelt.

De Bornemisza Lászlóné nőegyleti elnöki munkásságának koronája mégis a „Fehér-Kereszt“.

Szegénység és nyomor; társadalmi ferde előítéletek, majd bizalmuk, gyengeségük áldozataivá lett magyar nők megvetése, és a szegény elől bünbekergetése — vajjon helyes, vajjon jogos, emberileg szép dolog-e? — erről is sokat lehet és behatóbban kellene is vitatkozni.

De hogy az önhibáján kívül így született gyermek megvetessék és méltatlanul, jogtalanul megbélyegeztetvén a nyomornak, a bukásnak — veszett ebként — az életbe kidobassék: e felfogás ma már barbár társadalmak barbár felfogása. Legalább itt nálunk mindörökké meghalt. Pedig alig néhány éve, hogy a jótékony nőegylet kebelén született ifju Fehér-Kereszt az anyaegylettel karöltve, ennek árvaházi alapját felhasználva és 300 korona évi segélyét élvezve megnyitotta azt a kisdad, szerény gyermekmenhelyet ott kint Tamásfalván, a „Gondzó“ mellett. Melyet ma már a hét vármegyére szóló állami „Gyermekmenhely“ díszes palotája váltott fel.

Erre is jóleső érzéssel nézhet fel a mi nőegyletünk. Méltán büszke lehet rája volt lelkes elnökünk.

Nem csodálom, hogy úgy megszerette, hogy az anyát elhagyta érette.

Azóta is ujat alkot. A nyomorék gyermekeknek az egész országra kiterjedő és — tudtommal — a vidéken a legelső új menhelyt nyitott.

Kísérje szép művét — kísérje életét egyletünk hála, az Isten áldása!

6. Midőn Bornemisza Lászlóné lemondott a Nőegylet vezetéséről, hogy a „Fehér-Kereszt“ szent jelvénye alatt toborozzon az emberszeretetnek újabb hívőket, nyisson újabb templomokat: a 30 éves nőegylet diadalmas zászlaja ismét hivatott vezér erős kezébe került.

Samarjay Jánosné — Fekete Piroska 10 évig volt jegyző. Már 10 éve elnök.

Ismerte jól az egylet ügyeit. És ismeri jól azokat a meg nem tanulható, mert az egyéni jellemében benne rejlő és egy folytonos jótékonyaságban eltöltött élet által kifejtett gyöngéd vonásokat, amelyekkel az emberek szívéhez, áldozatkészségéhez eljuthatni. Másokért: árvák, elhagyottak, szegény éhezőkért! Sebb jövőért. Boldogabb időkért!

Innen van, hogy a nőegylet legutóbbi 10 évének története rohamos és állandó fejlődést mutat.

Évről-évre több és több árva, elaggott nyér állandó

kérdéseit veszi munkába. Ez a körülmény adja meg a munkának jellegét és értékét.

Alsóbb népráfogóink a szegénység és elnyomott helyzet kizáró okaitatara jutottak. Ezt az öntudatot lelkiismeretlen igaztók az állami és társadalmi rend ellen való igaztásra használták fel. Az igaztásnak legokosabb ellenszere a reménytelen szegénység és az elnyomottság érzésének törvényes eszközökkel való elosztása. A ki népünk lélektanát ismeri, tudni fogja, mit jelent a földművelésügyi miniszter által kidolgozott négy javaslat, melyek egyike a telepítésről és parcellázásról szóló 100 milliós telepítési és parcellázási akcióit indít meg, a másik a munkásházák építéséről szóló már az első évben 10—12 ezer gazdasági munkásnak teszi lehetővé a saját ház építését, saját családi otthon alapítását. A harmadik a gazdasági cselédek jogviszonyait szabályozza, hogy világosan rendezze azokat a kérdéseket, a melyek miatt ma a gazdák és cselédek jó viszonya leggyakrabban megzavaródik. A negyedik munkásvédelmi szabályokat állapít meg és nemcsak elvétele az itt-ott rovásukra üzött visszaéléseket, de jogi képviselőket is szabályozza, a munkásvédelmet hatóságilag feladattá teszi.

Bizonyos, hogy a tengerentúlról száz meg százezer vérünknek jó nagy részét nem éppen a mai napnak nyomorúsága vitte ki, hanem az, hogy reménye sem volt sorsának javulására. A telepítés és parcellázás, a munkásházák intézménye bizonyosan versenyezni fog az amerikai kereset kilitásaival. Egyik-másik visszaélést, a melynek során valamelyik családtagja méltatlanságot szenvedett, a szocialista igaztók kitünően tudtak felhasználni az összes munkaadó gazdák ellen való lázításra. Mert rendes körülmények közt a munkások nem volt szabályozott hatáskörű támogatója s szociális berendezésünk e hiányát az igaztás nagy sikerrel használta fel a felső gazdatársadalom „a borkabátosok” megbélyegzésére.

Látni való a földművelésügyi miniszter nem-sokára törvényhozás elé kerülő javaslatainak már a tárgyából is, hogy az alsóbb néposztályokban mutatkozó elégtelenség, reménytelenség, rendbontásra való hajlandóság legközvetlenebb anyagi és erkölcsi okait nyulja meg. Mi sem szükségesebb, minthogy a felsőbb társadalmi rétegek, a gazdák, a tisztviselők, bármiféle foglalkozású emberek, a kik a néppel érintkeznek, a most meginduló birtokpolitikai és munkásvédelmi akció mibenlétét és jelentőségét a nép tudatába átvigyük. Fontos dolog, hogy ez az akció mindenfelől bizalommal, az arra hivatottak részéről pedig a közreműködésre való szives hajlandósággal találkozzék.

„A nyústyai óvoda ügye.”

Ezen cím alatt a „Gömöri Hirlap” utolsó, 46-ik számában „Nemo” aláírással egy, személyemmel is nem a legkedvezőbb megvilágításban foglalkozó cikk jelent meg. Én ugyan „Nemo”-nak felilem táplált külön véleményére ügyet sem vettem volna, ha a nevem közügy,

oltalmat. Mig 1897-ben 27 állandó pártfogoltunk volt, számuk legutóbb már 45-re emelkedett. A Marikovszkyné által páratlan buzgósággal igazgatott „Nepközi Otthon”-ban a téli 4 hónapon át 36 fiú, 34 leány, összesen 70 iskolás gyermek nyer napról-napra meleg ebédet. — Mig 1897-ben az árvák ellátására és segélyezésre 580 forintot fordíthattunk, a mult évben egyesületünk jótékony kiadásai már 2477 koronára rugtak. — E mellett a vagy 19 ezer forintra, e 10 év alatt 52,739 koronára emelkedett! Vagyis évenként átlag 1400 koronával szaporodott. Alapító tagjaink száma 120-ról 257-re, a rendes tagok száma 30-ról 43-ra nőtt. Ezek között *Andrássy Dénes* gróf 1000 korona, *Terray Károlyné* — *Adriányi Lujza* szintén 1000 korona önkéntes, felszólítás nélküli alapítvánnyal szerepel. — Árvaházi alapunk 1596 korona 81 fillér; új népkönyha alap 400 korona 63 fillér, és a legújabb s talán a legszebb alkotás, a „Nepközi Otthon” vagyona 994 korona 84 fillér. Árváink betétkönyvében is 1385 korona 66 fillért örzünk.

Ezek a számok szónál szebben, beszédesebben bizonyítják az egyesület belső életének intenzív fejlődését. S egy hivatott vezér buzgó működését.

Es bizonyítják Rimaszombat városa és vidéke intelligens közönségének áldozatkészségét. Kulturában és a humanizmusban megerősödését.

S ezt mozdítá elő a négyelet külső szereplése is. *Samarjay Jánosné* e téren is sok jót, sok újat alkotott. Anélkül, hogy elhanyagolta volna az elődök nemes hagyományait. Ezek folytatásul tekinthető u. i. a 98-iki jótékony hangverseny, mely 500 koronát, az 1900-ban tartott jótékony közvacsora, mely 2000 koronát, a 901-ben lezajlott híres domino-bál és a 905. január 7-iki thea-estély, melyek közel 1000—1000 koronával növelték bevételeinket. Es a melyek összehozták városunknak, vármegyénknek színét-javát. De csak egy-egy estre. Egyszer egy éven át!

Az addig nélkülözött sűrűbb érintkezés, bensőbb ismerkedés előmozdítására alkotta meg jól sejtő lelke, immár 3 éve! — a zsurokat. E vonzó, kedves és emellett olcsó társas összejöveteleket, amelyek a Tompa-társaság ismeretterjesztő házi estélyeivel és kaszinónk hangversenyeivel szépen fejlődő városunk intelligens társadalmának egyre szélesedő rétegeiben terjesztik a művészet, a tudomány és a jótékony szeretetét.

kulturális intézménnyel kapcsolatosan nem hozott volna olyan ferdé megvilágítást. Így azonban már kétségkívül érzem magamat úgy ez ügyben — öngazdálkodás mellett — a következő tárgyilagossággal állhatok elő: Ha az ügy bírálata bocsátkozó „Nemo” elfogulatlan akart volna lenni, tudnia kellett volna először is azt, hogy a nevezt óvoda kérdését Komora János plébános kedve szerint sem közmegegyezésre megoldani, sem az ő egyoldalú információja alapján a tényállást a nyilvánosság elé helyezni, tárgyilagossá állítani nem lehet. Am „Nemo” ur — csak úgy hevenyében — megtette ismét a baklövést: Komora plébános szentszéki ünneket (!) ez ügygel kapcsolatban ismételt, minden érdem nélkül fölmagasztalta, alulírt ev. lekészt pedig vele szemben minden ok és alap nélkül megtámadta, vallási türelmetlenséggel megvádolta. Tudhatta volna továbbá azt is, hogy egy, ismételve a tárgysorozatba felvett tárgyban, hosszabb eszmecsere és tárgyilagossá megvitatás alapján közös helyesléssel, egyhangulag hozott közönségi képviselőtestületi közgyűlési határozatról legalább is nem illik oly nyegle felületességgel, részrehajlással nyilatkozni és azt egészben egyetlen képviselő tagnak betudni. De hát nincsen abban a határozathozatalban semmi nevelés, de ellenkezőleg dicséretes dolog az. Azért is ez ügyben sem a képviselő testületnek a nyilvánosság elé állani, sem nekem méltatlan megvádolást elviselni — nem szégyen és nem fáj . . .

De voltaképen miben is állott a nyústyai óvoda ügye?

Nyústyai közönség már évek során fenntartott egy, a vármegyei magyar közművelődési egyesület részéről segélyezett évről-évre szép sikerrel működő közönségi óvodát. Helyisége a közönség közepén, saját telken állott. Azt azonban a közönségnek az elmúlt nyáron ugyan e telken felépített nagy arányú közönségi háza és vendéglője miatt le kellett bontania. Már a nyár folyamán is csak a mélt. Fáy Gyula főispán úr áldozatkészségéből az ő udvari épületében volt a közönség óvoda-helyisége berendezve. — Erre hiányon segítő az előrelátó közönségi elöljáróság az időközben felszabadult régi róm. kath. plébániát kérényezve fölirt a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz, mint a nyústyai róm. kath. egyház (legfőbb) kegyura-hoz, engedné az óvodának ama régi parochiális épületét. — A válasz biztató, megnyugtató volt. — Igen, de erről meglepetve értesülvén Komora plébános úr, hirtelen más gondolt. — A neki évente 460 korona hasznóbért biztosító parochia helyébe, egyszerre egyik, nyomorúságos béres lakóházát ajánlotta föl a közönségnek óvodahelyiségül — látszólag nagylelkűen, de valójában csak azért, mert kényszerhelyzetbe jutott a fenti kecsagtető miniszteri válasz folytán és érezve ama súlyos erkölcsi kötelezettséget Nyústyai közönség irányában, a mennyiben a nem rég elhunyt Kubinyi K. nagy birtokának róm. kath. plébánia javára történt elajándékozása következtében a közönség, mint erkölcsi testület, legalább évi 250—300 korona pótdadó jövedelmétől esett el. — Nos, mit tehetett más a közönség? Követve a régi példaszót, — jobb ma egy veréb, mint holnap egy tuzok, — elfogadta az ajánlatot is. De ebben is nagy csalódás érte. A plébános úr ígretét megmondatlanul, ajánlatát elhamarkodva tette. Ahhoz a püspökség jóváhagyása, sanctiója kellett előbb. S e ponton egyszerre minden megakadt. A püspök úr ugyanis azzal az indokolással, hogy az alapítványozó végakarata a róm. katolicizmus terjesztése és mindenképen való erősítése volt, (noha tudunkkal ennek a hagyományozónak már előbb is több, és jóval lényegesebb végintézkedéseitől eltértek) csakis ama megmásíthatatlan kikötéssel volt hajlandó az ígert rozoga béreslakóházat a közönség részére óvodahelyiségül nem is örökre, hanem jogelismerés czimén, megállapítandó és kikötendő évi lakbér ellenében használatába bocsátani, ha az óvoda jellege mindenkorra róm. katolikus leendő és a benne alkalmazott óvónó kizárólag róm. kath. vallású tartozik lenni.

Hasztalan igyekezett közönségünk nemesszívű és fenkölt gondolkodású közbenjárója a püspök urat jeme merev

Ezt fejleszték a Népkönyháának, majd az állandósult Napközi Otthonnak nyilvános, ünnepies megnyitása, bezárása. S a ragyogó Karácsonyfa-esték! Amelyek, mig egyrészt az árváknak, éhezőknek várva-várt örömnapiak, másrészt a mindkét nembeli — polgári leányiskolai és a főgimnáziumi — ifjúság céltudatos bevonásával reményességünknek, büszkeségünknek: a jövő nemzedéknek jóságára nevelő, áldott iskolái.

Csak nemes szív, csak nagy lélek képes ilyen nagy munkára. Czéltudatos, önzetlen s új alkotásra!

Emellett szerető gondnal támogatja az önálló útra induló testvért: a „Fehér-Kereszt”-et; 1898. január 15-én mindenben felelősséggel felszereli annak „Gyermekmenhely”-ét. Azután is több éven át segíti évi 200 koronával, és ugyanennyivel a közönségi polgári leányiskolát is — mindaddig, mig mind a két állami kezelésbe jutván — számukra a segély nélkülözhetőbbé vált.

1898-ban kiveszi részét az országos gyászból, a legelső magyar asszony: *Erszébet királyné* — emlékalapjára közel 800 koronát gyűjt.

1904-ben képviseli egyesületünk a hazai nőegyletek „Országos Szövetsége”-nek alakuló nagygyűlésén, mely egyik alelnökévé választotta meg.

Ugyanez év őszén nyit meg az ő védnöksége alatt a *Tóth Béláné* által szakavatottan rendezett karácsonyi művészi iparkiallítás. Képviselet egyesületünk a mult nyáron a *temesvári* nagygyűlésen.

Es ma délben nyitja meg a „Cselédeleányképző”-t. A jótékonysságnak, az emberszeretnek és legújabb otthonát . . .

A ki ennyi jót alkotott, a ki ennyit fáradozott — áldja meg az Isten, tartsa meg az Isten — az egyesületnek, a megyének s a megyében a szegények legjobb asszonyát!

*

Ilyen nemes lelkek, ilyen nagy vezérek küzdöttek ez egyesület élén 40 éven át. Nagy eszmékért. E jelenért. S eljövendő szebb időkért.

Ideiglenes segélyükben részesült e 40 év alatt a városból s vidékéről 143 szegény; 12 éves koráig állandó havi segélyben 207 árva — vagyis együtt: *negyedfélszáz* szerencsétlen gyermek, tehetetlen agg. És ezekre az egyesület összesen 53336 korona 62 fillért költött. E mellett van 52739 koronányi vagyona.

állásfoglalásának megváltoztatására bírni. A benső baráti kérés szóra a válasz csak ez volt: „En a dolgot jól megfontoltam, attól el nem állok!” Még fölötte a lehető engedelmességünket igazoló ajánlat: legyen hát a nyústyai óvoda váltó-gazdálkodásra berendezve, vagyis felváltva róm. kath. és protestáns vallású óvónók alkalmaztassanak benne. Nem kellett ott az sem. Államosítás esetére is akké szözlött a szigorú kikötés: csupán róm. kath. óvónót nevezhet ki ahhoz a miniszter! No, ha már ez sem képezi az illető óvodának a róm. kath. jellegét, rendeltetését stb., akkor e részben igazán kíváncsiak lehetnénk a „Gömöri Hirlap” külön véleményére. Es ezzel aztán meg is lett az „ajándékozásnak” híresztelt óvoda-komédiának a sorsa pecsételve . . . A közönség érdemes előljárósága a maga önzetlen, hazafias czélú kérényezésének igazán „nem a mai korba illő” kijátszását, helyzetének egyoldalú érdekek istápolására alkalmas kihasználását és bizonyos eszméknek jelentkező túltengését látva, anélkül, hogy akár valami szemére lobbantott „afrikai elvadultság” akár pedig „vallási türelmetlenség” irányította volna eslekedetét: az ilyen formában kinálkozó ajánlatot egyszerűen leszavazta, el nem fogadta. Egy túlnyomó többségében protestáns vallású lakost számláló közönség lelkiismeretes előljárósága a reá bízott jogokat önzetlenül védelmezve, önmaga- és jövője iránti köteleességét hiven teljesítve tehetett-e ennél jobbat, dicséreteket? Nem. Kétszeresen pedig nem akkor, ha — a mint azt jól megfontoltuk — a közönség amaz elsőrendű, óvoda fölötti szabad rendelkezési jogának föladata révén ekkoráig önként vállalt és önzetlen hazafissággal viselt köteleesség teljesítésének terhén is épen semmit sem könnyített volna, — nyervén ama fontos jogfeladás ellenértéke gyanánt alig valami 1000 korona értékű, óvodának csak tetemes költségű átalakítás után használható silány vályogépületet, és keskeny, nedves telket.

A közönségi képviselőtestület ilyes adomány fejében egyszerűen érdeemesnek nem találta a maga jogairól lemondani. Hisz „azon jogaink, a melyekről magunk mondunk le, többé vissza nem szerezhetők” — mondotta Deák.

A nyústyai közönségi képviselőtestület önzetes és derék magatartása tehát sokkal inkább közelismerést, mint hirlapi megrovást érdemelt volna — ez ügyből kifolyólag, a mint azt nyugodt öntudattal bízzuk a közönség ítélletére. — Ha pedig ebben nekem is volt némi részem, azt sem tagadni, sem szégyelleni nincs okom. Mint közönségi képviselőtestületi tag, én sem tehettem egyebet.

Mi szegényeknek, bár nem örömet — csak el tudunk lenni. Hanem megszokott független szabadságunkat, öröklött vagy áldozatok árán szerzett jogainkat Ézsau módjára eladni nem fogjuk soha sem!

Nyústyai, 1906. november hó 14-én.

Kolbenheyer József,

ev. lelkész, közönségi képviselőtestületi tag.

Tanítói gyűlés.

Abból a hatalmas és nagy arányúvá fejlődött mozgalomból, melyet a hazai tanítószegély sorsának évtizedeken keresztül türellemmel viselt szármalmas anyagi helyzetének javítása végett megindított: egymásután veszik ki méltó részüket a hazai tanítóegyesületek.

Legközelebb a több mint három évtizedes multtal bíró „Gömör-Kishontvármegyei ált. tanítóegyesület” foglalkozott a tanítószegély sérelmével, s a november 14-én Pelsőczön tartott választmányi gyűlésén, hol nemcsak a választmányának rendes tagjai voltak csaknem teljes számban jelen, hanem igen sokan az egyesület tagjai közül, nevezett egyesület a következő határozati javaslatokat fogadta el:

1. A magyar tanítószegély hosszú évtizedek tapasztalatai és oly sok csalódásai alapján arról győződött meg, hogy anyagi helyzetének javítását tétlen reménykedések mellett elérni nem képes: kimondja egyesületünk választ-

Összesen tehát **106075** koronát gyűjtött össze a jótékonysság, az emberszeretet megszentelt oltárára.

S ez összegbe nincsen beszámítva az a szintén több ezer koronányi segély, a melyben minden a megyében, az országban, sőt ennek határain túl is történt szerencsétlenség, ádáz háború áldozatait részesítette.

Igy munkált, dolgozott 40 éven át a magyar nő esze, a mi nőink szive. Fennszárnyaló lelke, mélyen érző szive . . .

Ilyen volt a mult.

Egy darabka Magyarország kulturális történetéből. Tele fényvel, dicsőséggel. Szerető munkával. Munkás szeretettel.

Mindenikből, az egészből bőven kivette részét az 5 vezér mellett, az 5 vezér jobbán itt! (fényképen megörökítve) ez a fényes, tisztá garda: *Alelnökök*: Széplaky Lajosné, Sütő Istvánné, Bartóffy Andrásné, Kraetschmar Adolfné, Raisz-Marikovszky Emma, Abonyi Jánosné, Molnár Lajosné, Molnár Józsefné, Máriaassy Lászlóné; *igazgatók*: Tirscher Istvánné, Mayerné Marikovszky Emma, Abonyi Károlyné, Szabó Sámuelné, Dapsy Viktorné, Liszka Józsefné, Beliczky Viktorné, Kern Adolfné, Vozzary Györgyné; *titkár*: Baksay István; *pénztárosok*: Tirscher István, Szeremley Károly, Baksay István, Markó Sándor, Liszka József, Terhes Pál, Sárkány Imre, Eperjessy József, *ügyészek*: Sütő István, Rárossy Gyula; *választmányi jegyzők*: Tirscher István, Lengyel Andor, Lengyel György, Fekete Piroks, dr Veres Samu, Rárossy Gyula, Sárkány Imre, dr Szeles Ödön, Ethey Aranka, Komáromy István; *közgyűlési jegyzők*: Fábry János, Soós Miklós, Bernáthné Fábry Etelka, Liszka Józsefné, — s a mai oldalán és a mai mellett ilyen alvezérek: *Molnár Józsefné*, a buzgó alelnök; özv. dr. *Marikovszky Istvánné*, a páratlan igazgató, — ez a tényes tábor (a 60 tagú választmány és a többi alapító és rendes tag) s ez a jelenlévő nagy közönség!

Árvák mondják — érzem, hallom: „Áldja meg az Isten, árvák édes atyja — édes mindnyájukat! A holtak emléké! Az élők életét. Mindenik lépését!” . . .

Es én hiszem, vallom, hogy ő meg is áldja . . . S azt is hiszem, vallom, hogy a hol ilyen a mult és ilyen a jelen:

„Ott jönni fog, mert jönni kell, még jobb kor, mely után Buzgó imádság epedez százezrek ajkán.”

Nyomorék gyermekek karácsonya. A fehércserezt-egylet *Nyomorék-gyermekek otthonában* elhelyezett gyermekeinek ez idén is karácsonyfát fog állítani, Nem kérnek sokat, csak pár fillért és ócska, elkopott rongyokat. Hiszen ez is boldogítani fogja szegény kis korú nyomorújainkat, kiket nem a külső fénynek gyámoltunk és neveltünk, csak az életnek akarjuk megmenteni és gyógyítani. — Az egylet ez uton kéri a közönséget, adjon bármilyen csekélységet a nyomorultak részére, s küldje *Bornemisza Lászlóné* elnökőnek vagy *Kern Adolfné* és dr. *Baksay Dezsőné* alelnökőnek címére.

A miskolci Kereskedelmi és Iparkamara f. hó 20-án, kedden délután 3 órakor saját helyiségében ülést tart, melynek napirendjére van kitűzve: az iparfejlesztési törvény életbeléptetése kapcsán teendő intézkedések; Gömör és Kishontvármegye alispánjának átirata Rozsnyó r. t. városi piaczi helypénz-díjzabályzata tárgyában stb.

Bulenia. Egy érdekes füzet hagyta el a sajtót a napokban. „Bulenia” a czime s szerzője *Klein Samu* nyugalmazott polg. leányiskolai igazgató. A füzet különben a szerzőnek a „Gömör- és Borsodvármegyei bányászati és kohászati monografiája” czimű, a magyar bányászati irodalom terén korszakot alkotó s legközelebb megjelenő műben levő cikkeinek különnyomata. E cikkeknek különnyomatban való közlése valóban szerencsés gondolat; mert míg a nagy művet bizonyára csak szakemberek számára írták, addig e cikkek érdekes és etnográfiai szempontból fontos voltuknál fogva elsősorban a dobsinai, de a minden különlegesség iránt érdeklődő művelt közönség érdeklődésére is méltók. Dobsina múltját, jelenét, népét talán senki sem ismeri oly jól, mint *Klein Samu*, mert hisz ő is „buléner”. de olyan a ki a jelen valót a széles látókörű s mély, általános körülmények elfogulatlanágának szemüvegén nézi. A művecske dióhéjba szorítja mindazt, a mi Dobsina múltjára, népének szokásaira, viseletére, szóval jellemzésére vonatkozik. Különös szeretettel és rendkívül finom nyelvészeti tudással foglalkozik a bulénernek sajátos nyelvével, néhány eredeti verses népmondát is közölve. És igazán elismerésre méltó dolog, hogy sok eredetiséget őv meg az elkallódástól, mert hisz a rohamos magyarosodás idővel mindent elsodor utjából, a mi ugyan helyes is, de megörizni mindent, a mi őseinkre vonatkozik: kötelező tisztesség. A füzet tetszetős kiállításban, csinosan illusztrálva Selmezbányán jelent meg. Ára potom 40 fillér. A jövődelmet a szerző a dobsinai társulada árva alapjának szánta s tekintve a nemes célt, szívesen fogad érte nagyobb összeget. A füzet kapható szerzőnél és *Sárkány Boldizsár* kereskedőnél Dobsinán.

Rabbi Akiba mondatát: nincs többé új a nap alatt, megczáfolja az „Érdekes Könyvtár” („Rejtvényvilág”) szépirodalmi folyóirat, melynek érdekes tartalma dacára előfizetési ára egész évre eddig nem létezett, csekély 2 korona. „Rejtvényvilág” állandó ingyenmellékletének minden egyes megfűjtője kivétel nélkül értékes könyvjutalmat nyer. Ez sem létezett eddig. A legközelebb megjelenő új füzetet bárkinek, ki a lapra előfizetni vagy arra előfizetőket gyűjteni kíván, ingyen és bérmentve küldi. „Érdekes Könyvtár” kiadóhivatala Budapest, V., Kálmán-utca 2. Előfizetési gyűjtők állandó tisztelaptdányt és ezenkívül értékes jutalomkönyveket kapnak. Nagyon ajánljuk a folyóiratot olvasóink figyelmébe.

Szanatoriumi naptár. Gyönyörű könyvet küldött nekünk mutatónak a József Kir. Hercege Szanatorium Egyesület. Valóságos remeke a könyvkötő magyar iparnak. A szép vászonkötés előlapján van az egyesület emblémája a kigyóval küzdő gladiator, a mely művészi képben tünteti föl az emberiség küzdelmét a tudóvesszsel. Tartalma pedig egyesíti a legelső írókat: *Szabolcska, Endrődy, Szávay, Berzók, Jászay Mari, Abonyi, Prohászka püspök, Vámbéri, Somló, Szomaházi, Lipcsey, Dalmady, Hevessy, Sass* Ede stb. novellái, versei, cikkei fognak az olvasó gyönyörűségére szolgálni. Illusztrációi gyönyörűek, valóságos diszkiadással téve a naptárt, mely bátran lehet minden szalon asztalnak ékessége. Mivel naptár minden háznál kell s mivel oly magasztos szép czélra adja ki az egyesület, ajánljuk, rendelje meg mindenki a Szanatoriumi Naptár-t (*József Kir. Hercege Szanatorium Egyesület Budapest, IX., Lónyay-utca 47.*) A megrendelő még abban a kivételes kedvezményben is részesül, hogy a Naptár 2 koronáért egy 2000 korona értékű igen bájos nyereményeket nyújtó sorsolásban vesz részt, melynek sorsolását halogatás nélkül március hó 30 án okvetlen megtartják.

Nyugtázás. A rimaszombati és vidéke jótékony négyesület folyó november hó 4 én megtartott mulatságán bevétel volt . . . . . 1155 kor. 40 fill. Kiadás . . . . . 307 kor. 48 fill.

Maradvány . . . . . 847 kor. 92 fill.
Ezen összeghez felülfizetéseikkel hozzájárultak: Dr. Bernát István 20 kor., Glück Frigyes (Budapest) 10 kor. Kubinyi Bertalan és neje 10 kor. Fáy Gyula 7 kor. Ruffy Pál 7 kor. Grosinger Miksáné 5 kor. Biess Elemér 5 kor. Dr. Lichtschein Adolfné 4 kor. Id. Süteő Istvánné 4 kor. Kalla Mihályné 3 kor. Dr. Kármán Aladár 3 kor. Enyedi Miksáné 2 kor. Blau Vilmos 2 kor. N. N. 1 kor. 40 fill. Zachar Endre 1 kor. Összesen 84 korona 40 fillér. Rimaszombat, 1906. évi november 8. Eperjessy József, pénztáros.

A gömörmezei múzeumnak ajándékozott tárgyak jegyzéke 1906. október havában.

Réz pecsétnyomó Palm Nándortól.
Selyem kairói kendő Palm Mariskától.
Fakerep, a rimaszombati szállóban használt a XIX század elejéről Bikki Istvántól.
Sutús üveg nádfonással Petro Sándortól.
Ágyu-gránát az 1849-iki miskolczi zsolczi utközvetből Pásztor Páltól.

A borsod-miskolci közművelődési- és múzeum-egyesület Évkönyve 1905/06. az egyesület titkári hivatalától.
Gömör-Kishontvármegye községeinek pecsétnyomói és bélyegzői: a rimaszombati járásból 165, a rozsnói járásból 94, a garamvölgyi járásból 34, a tornaljai járásból 125 darab, összesen 418, a vármegyei alispáni hivataltól.

Régi atlasz a XVIII. századból és 4 drb könyv Barczy Erzsébetől.
Abaffy Károly (consil. reg.) oklevele 1830-ból, Molnár Viktorné szül. Abaffy Erzsébettől (Abafala.)
A gömörmezei kózkórház kimutatása 11 évfolyam, dr Löcherer Tamástól.
Egy drb rézpénz 1807. Szécsi Oszkártól.
Liszky Gusztáv öt drb könyve kéziratban, kettő nyomtatásban, egy rőpirata s különféle kézírata, Liszky János két műve és 4 bányászati irott könyv, Liszky Jánostól (Rimabréz.)
Vezető a sárosmezei múzeumban, Múzeumok és könyvt. orsz. főfelügyelőségétől.
16 drb ezüst, 7 rézpénz, 1 ezüst, 6 réz emlékérem Samarjay Jánostól.
Szemere M. interpellációja a rimaszombati takarékpénztártól.
Egy ezüst pénz Harsányi Menyhértől.
Szentpétery Sámuel deakkori tógája övvel, Kossuth Lajos iratai az emigrációból hat kötet, közhasznú ismeretek Tára 12 kötet 1831—34-ből, két fénykény, 3 koszu szalag özv. Szentpétery Sámuelnél (Pelsőcz.)
Jólétszi Cházár András olajfestésű arcképe dr Maurer Arturtól (Rozsnyó.)
A kegyes adományozóknak hálás köszönetet mond az igazgatóság.

Nyilt-tér*)

Helyreigazítás.

1905 évi október 6-án megjelent egy közlemény a „Gömör-Kishont” czimű lapban, a melynek keretén felül ifj. Takács Dánielnek azon állítólagos nyilatkozata, hogy ő tót honpolgár, lón szellemű s ennek kapcsán a pénzügyigazgatóság figyelmébe is lett felhíva, minthogy nevezett egyén italmérsi és dohányelárusítási engedélyt élvez. Mivelhogy az idők folyamán beigazolódott, hogy a nevezett ilyen kijelentést soha sem tett s így én hamisan lettem informálva, kötelességemnek tartom a nevezett egyén reputációja érdekében a közleménynek reá vonatkozó részét visszavonni, illetve valótlannak nyilvánítani s a hamis hír terjesztőjének sugalmazására tett vádaskodásért ez uton is bocsánatot kérni tőle.
Tiszolcz, 1906. november 16.

Hanák Manó.

*) E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

Tűzifa-eladás!

Van szerencsém értesíteni a n. é. közönséget, hogy a Rimarähói erdőből tűzifa házhoz szállítva következő áron kapható:

I. méter I-ső oszt. bükkfa . . . . . 6 kor. 50 fill.
II. oszt. bükk- vagy cserfa . . . . . 6 kor. — fill.

Megrendelhető: **Heksch Bertalan ur** kereskedésében **Rimaszombatan** (Erzsébet-tér).

Tisztelettel:

2—* **Kohn Albert**, fakereskedő.

Kiadó vagy eladó ház.

Rimaszombatan, a **Jánosi-utca 2. szám alatt** — a legnagyobb forgalom helyén — egy 39 éves kintinő menetelű üzlethelyiség lakással együtt **azonnal** bérbe kiadó, esetleg örök áron is eladó. — Ertesítés nyerhető **Róth Lajosnál** Rimaszombatan vagy **Konyha Géza** tulajdonosnál Ujpesten, Baross-utca 50 sz. a. 15—*

Arverési hirdetés.

A rimaszombati takarékpénztárnál az ez évi október 1-ig nem rendezett zálogtárgyakra az arverés **folyó hó 27 én délután 2 órakor** fog megtartatni, melyre a venni szándékozók ezennel meghivatnak.

Meghosszabbítás 24-ig fogadtat'k el, azontul csak kiváltással rendezhetők az előlegek.

Rimaszombat, 1905. évi november 10.

2—2 **Rimaszombati Takarékpénztár.**

SZOYKA PÁL

női kézimunka-, rövid-, szövött-, díszmü-, játék és divatáru-üzlete Rimaszombat.

Ajánlja:

Dús raktárát mindennemű **női-kézimunka kellékekben; előnyomott, kezdett és kész kézimunkákban.**

Jutányos áron **függönycongré és horgoló cordonetteket.**

Nagy kiterjedésű **himző előnyomdáját**, keresztöltéses, horgolási és egyéb kézimunka **kölcsön-mintáit.**

Lombfűrészeti, faragászati fa- és bársony-égetési kellékeit.

Karácsonyi és alkalmi ajándéktárgyak, himzéssel befejezendő és kész **plüskazettek, albumok, emlékkönyvek, tárczák, ridikülök** és egyéb **díszmúaruit.**

A nagyérdemű közönség szives tudomására hozom, hogy üzletemet ez idén egy teljesen **új játékraktárral** kibővittem, melyben minden igényeknek megfelelő dolgok nagy választéka feltalálható.

Vidéki megrendelések a legpontosabban és leggyorsabban eszközöltetnek. 1—*

Pályázat.

A hisnyóvízi vasgyár erdei **szentítési üzemenél egy famesster-segéd és három munkafelügyelő** részben **azonnali**-, részben **1907. január havábani belépésre** felvétetik. — Erdővédek és olyanok, kik a szentítés körül már alkalmazva voltak, előnyben részesülnek.

Kérvények okmány másolatokkal **Birgling Gyula** erdőkezelő czimére **Hisnyóvíz**, (Gömör-megye) küldendők, a kinél egyszersmind az állásokra vonatkozólag bővebbet megtudhatni. 2—3

Olcsón eladó

egy jó Beregszászy-féle koncert zongora;
egy jó új két-csővű Lefocher 16. sz. vadász-fegyver;
egy jó új Fevre-féle egészségi, házi szoda-gép.
(És van igen finom elsőrendű fehér agázt-virágból szedett pergetett méz, kiloja 2 korona)

2—3 **Kövesdy Gézánál**, Tornalján.

Hirdetmény.

A gömörvármegyei Nép- és iparbank a 5177, 5955 5574, 5500, 6243, 6411, 6200, 6650, 6026, 6066, 6067, 6766, 6309, 6277, 6733, 6711, 6405, 6652, 4862, 6781, 6522, 6688, 6686, 6477, 6692, 6499, 5781, 6575, 6706, 6715. és 6768 számok alatt elzalogosított és nem rendezett kézzizálog tárgyak, u. m.: arany ékszerket, ezüst evő- és díszeszközöket s különféle értékpapirokat **1906 évi november hó 24-én** délután 2 (két) óráján saját helyiségében elárvereztetni.

Rimaszombat, 1906. évi november hó 3-án.

2—2

Az igazgatóság.

Értesítés.

A putnoki hitelbank részvénytársaság a t. közönség tudomására hozza, hogy a pénztárában elhelyezett állandó jellegű betétek után

5, azaz öt százalék kamatot,

a változó betéteknél pedig

4¹/₂, azaz négy és fél százalék kamatot fizet.

A betét-kamatadót az intézet mindenkor a sajátjából fizeti.

8—*

Az igazgatóság.

Egyesült czeplédi szőlősgazdák boreladási társasága CZEGLÉD.

Egyenlősíti, bepincézti és áruba bocsátja a **termelők tisztán kezelt legkitünőbb borait.**

Nyilvántartja és közvetíti ezentul az egyes termelők **magán-pinczéiben, sajátkezüleg gondozott** borait is.

Különösen előnyös szövetkezeteknek és vendéglősöknek a nálunk való bevásárlás, mert **egész éven át egyforma** és akármilyen nagytömegben **folyton és ugyanazon bort** kaphatják.

Ezuttal áruba bocsátjuk a legkitünőbb siller színű „**Kadarka**” és zöldes-fehér „**Ezerjő**”, „**Risling**” stb. fajokat is, melyek **több waggon** vételénél **igen mérsékelt árban** kaphatók.

Levél- vagy sürgönyozim:

5—5

Egyesült szőlősgazdák társasága CZEGLÉD.

Komáromy István